

Jul i ruiner

Af Anne Røndal

"... kærligheden er det stærkeste grundstof, der findes, den er den kraft, der driver livets hjul frem og forhindrer, at vi styrter ned i den grå meningsløshed." Ordene stammer fra den islandske forfatter Jon Kalman Stefansson.

Og det er jo netop sådan det er. Kærligheden – og kærligheden er af Gud, ja, er Gud – kærligheden er meningsløshedens modsætning.

Og hvis livet er et hjul, da er kærligheden dette hjuls nav, ligesom den er kristendommens og julens: at der er andet end den grå meningsløshed, der er én, nemlig Gud, der peger et sted hen, der er op og ned i verden og tilværelsen er større end vi drømte om.

Og således skete det en vinternat i det Herrens år 1777, at en mand kom ridende ad Hærvejen, der jo går lige her forbi. Eller Hærvejene, for der lå mange spor ved siden af hinanden. Når ét blev for mudret, lavede man et nyt i lyngen, der dengang strakte sig fra Stenholt krat – da var den ikke var en rigtig skov – og så langt øjet rakte.

Heldigvis kan vi ikke forestille os, hvor ugæstmildt landet var i de tider, intet stoppede vinden, når den fór over de endeløse lyngflader. Og der var ikke mange, der fristede livet her hos os i de år, for der var ikke rigtig

noget at leve af, og kirken som nogle århundreder tidligere havde stået på bakken og skuet ud over landskabet, da der endnu var folk til at holde den ved lige, stod tilbage som nogle halvt nedbrudte mure. En ruin. Hvis vi var kommet her dengang, ville vi slet ikke have kunnet kende stedet.

Manden, der kom ridende, var på vej til Hald, oppe ved Hald sø. Men mere end på vej *til* noget, var han på vej væk *fra* noget, der i sig selv er en meget lang og kringlet historie, men det korte af det lange er, at han havde svigtet sin bedste ven, og at det via en række ulykkelige omstændigheder havde betydet vennens død. Hans hastige ridt gennem natten skyldtes, at nogen ville ham til livs og havde sat ild til hans hus. Han var nærmest på flugt. Og i hvert er det sikkert, at hans liv lå i ruiner. Hans farbror var skytte på Hald, og dér håbede han at finde et sted at være, i hvert fald en nat eller to.

Og således red han gennem vintermørket, hvor de frosne hjulspor stod som stive riller i mudderet. Månen lyste, og derfor gik det an at ride gennem natten, han håbede at nå Hald inden daggy.

At denne nat også var julenat, selve natten hvor frelseren blev født, vidste han godt, men han skænkede det ikke mange tanker. I stedet så han hele tiden sin vens ansigt for sig, og han gennemgik igen og igen alt, hvad der var sket ham.. og hvis bare det ene eller det andet ikke havde været sådan eller sådan, hvis bare.... Men det var det jo. Det var netop sådan. Det var ikke

anderledes. Og dog kunne ikke slippe det, han var som en fange i sine egne tanker.

Vejen løb som sagt lige forbi Engesvang kirkeruin, der dengang lå på dette sted, og selv om månen lyste, lagde han ikke mærke til ruinen, førend han var helt tæt på. Det var i grunden mærkeligt, for der var sat fakler i jorden udenfor, og de ødelagte mure stod aftegnede mod nattehimmelen, fordi nogen havde tændt et bål inde i den halvt nedbrudte kirke.

Han var allerede næsten forbi den, da det gik op for ham, at der kom lyde inde fra kirkeruinen. Nogen sang, nogen sang derinde i ruinen. Det var ikke en fin sang, ikke skolede stemmer som dem, han havde hørt i kirkerne i større byer, men ru hverdagsstemmer. Måske netop derfor blev han ramt af tonerne, underlig bevæget af den lidt ubehjælpssomme sang.

- Hvorfor gør vi det, vi gør? Og hvorfor følger vi nogen gange vores indskydelser, mens vi til andre tider lader dem fare? Ja, det er og bliver et mysterium af de helt store.

Men i hvert fald skete der det, at vores mand holdt hesten an, steg ned og trak dyret hen i retning af ruinen. Noget var trængt ind og havde brudt hans fastlåste tankebaner. - Ud mod vejen var den vestlige del af skibet næsten væk, men i den anden halvdel og i koret var væggene hen ved to meter høje, selv om taget var borte. Gennem et par rundbuede vinduesåbninger lyste skæret fra bålet.

Hans bandt hesten og gik nærmere. Vestgavlen af kirken, dér hvor vores tårn nu er, var væk og han skulle ikke gennem en døråbning eller noget, blot omkring et hjørne.

Det var ikke noget særligt, han fik øje på, da han trådte ind i ruinen, og dog rørte det, han så, ham så mærkeligt, fordi det fik ham til at føle sig genkendt eller spejlet på en måde: nogen holdt jul i ruinen, nogen fejrede frelserens fødsel på stumperne af noget, der havde været en gang, men som nu var borte og henlå, netop i ruiner.

Bålet lå først for, ca. midt i skibet, og bag det med fakler som en ring, der markerede rummet, sad 15, måske 20 mennesker med ryggen til ham og sang. Engang imellem sang de da-da i stedet for teksten, som de nok ikke helt huskede, men de blev ved at synge alligevel.

Han blev stående bag bålet uden at give sig til kende, ingen havde opdaget ham. Da sangen var færdig, stod én af dem frem, vores mand trådte et skridt tilbage, ud i mørket, han syntes ikke, han orkede, at nogen så ham. Men derfor kunne han godt selv se. - Ham der havde stillet sig foran de andre havde ikke en bog, bare en løs side. Og han læste meget langsomt, famlende og utrænnet læste han ord om dengang frelseren blev født på jorden, om den nat der var anderledes end alle andre nætter, om Gud, der selv blev menneske for at lære menneskers liv at kende og deres død, og for at kærligheden – det stærkeste grundstof, der findes – kan blive synlig i verden.

Og selv om det lød ubehjælpeligt og skønt han nogle steder måtte stave og hakke sig igennem, var der dødstille, og også da han havde læst beretningen til ende. Efter en tid brødes stilheden af én, der begyndte at synge en sang med en masse halleluja i, og de andre faldt i. Så læste de fadervor gjorde korsets tegn for sig. Uvilkårligt gjorde han det samme.

Så var de færdige, han så dem gå rundt og hilse på hverandre, de sagde sikkert glædelig jul og ønskede hinanden Guds fred.

Netop da ville gerne være trådt ind i lyskredsen og have været med i deres håndtryk og deres omfavnelser og havde stået i skinnet fra venlige øjne, men det var også godt at stå udenfor og se på det. På hvordan de fejrede jul i ruinen, midt i stumperne af noget sønderbrudt og ødelagt, midt i noget, der engang havde stået og strunkt og stolt og peget mod himmelen, men som nu var næsten ingenting og om føje år nok ville være helt borte. Midt i det, midt i ruinen, fejrede de frelserens fødsel alligevel, og det gjorde så godt at føle sig spejlet eller genkendt, når man selv havde et liv, der var en ruin.

I det samme vrinskede hans hest højlydt. Folkene drejede hovederne i retning af lyden og fik øje på ham bag bålet, og de løb hen mod ham, og spurgte, hvad han vel gjorde på vejene på selveste julenat og om han kom langvejs fra?

Han vidste ikke, hvad han skulle svare dem, den lange udgave var alt for indviklet, så han nøjedes med at sige, at han var kommet ridende, og at han da havde set dem i ruinen, set at det lod sig gøre at fejre jul, endda i ruiner.

Kom sagde de, nu skal vi danse! Og før han vidste af det, trampede han med de andre i hænderne i en kreds om bålet bagest i ruinen; nogen sang skæmteviser og juleviser og de lo, mens gnisterne sprang.

-

Og således blev Guds kærlig og drømme for menneskers liv mærkbar og håndgribelig på vores sted en julenat for mange, mange år siden; det blev jul selv i ruinerne, selv i alt det ødelagte og sønderbrudte.

For Guds kærlighed er det stærkeste grundstof, der findes, den er den kraft, der driver livets hjul frem og forhindrer, at vi styrter ned i den grå meningsløshed. Den er selve livets nav.